

פניני הפרשה

תרומה

עלון מס'

1124

שנה כ"ג התשפ"ב

יו"ל ע"י הקרן לזיכוי הרבים. נייד: 052-7654216
כתובת: רח' הרב רוזובסקי 14/13 אשדוד. דוא"ל: 7654216@gmail.com

שכינה בתוכם

ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם – כתב האור החיים הקדוש "בתוכו" של המשכן לא נאמר אלא "בתוכם", בתוך עם ישראל תהיה השפעת השראת השכינה. ולכן מצות "ועשו לי מקדש" לא נאמרה רק לגדולי הדור ולצדיקים אלא לכל אחד מבני ישראל שמכין את עצמו ומקדש את ביתו. גם הוא יזכה להשראת שכינה בביתו, עד כדי כך שאמרו חז"ל שכל איש ואשה שוכו, שכינה שרויה ביניהם. כשהם זוכים ל"ועשו לי מקדש" לקדש את ביתם על פי התורה הקדושה – "ושכנתי בתוכם".

מובא במדרש: בשעה שאמר הקב"ה למשה ועשו לי מקדש, נודעו משה איך יכול אדם לעשות בית לשמו של הקב"ה, הלא כתיב על הקב"ה "השמים כסאי והארץ הדום רגלי איזה בית אשר תבנו לי" וגו'. השיב לו הקב"ה: לא לפי כוחי אני מבקש אלא לפי כוחם. ועדיין צריך להבין איך יתכן כביכול להכיל את כל הקדושה העליונה בכלים גשמיים? מבאר החפ"ן חיים: כשאדם מקדש את עצמו על ידי אור התורה הקדושה שהיא אמצעי בין הקב"ה ובין הנפש של האדם, זוכה להשראת שכינה. הקב"ה ציוה על האדם להדבק בתורה והוא ישרה אור שכינתו על תורתו, וממילא אור ה' יחול על נפשו. וזהו "אני ה' שוכן בתוך בני ישראל", היינו בתוך ממש על נפש האדם, באמצעות התורה. וזהו שאמרו חז"ל אורייתא וקוב"ה וישראל חד הוא. וכל מי שזוכה לכך, הרי הוא ומקומו וביתו מקום להשראת השכינה.

*

מסופר על הגאון רבי ישראל אבוחצירא זע"א שהגיע לבית חתנו בירושלים הרב יהודיף. כשרצה לקרוא קריאת שמע על המטה, היה הרב מנסה לכוון את שם ה' ולא מצליח. שאל הרב את בני הבית אם יש ספרים לא הגונים. חפשו בארבע פנות ולא מצאו. והנה נזכרו שבאותו יום הביאו מקרר חדש לבית, וביקשו לבדוק אולי מתחתיו יש משהו שהביאו המובילים. הזיזו את המקרר ונפלה מטבע שהיה בה סמל עבודה זרה. רק הוציאו את המטבע מהבית, מיד הצליח הצדיק לכוין את הכוונות הקדושות, כי בזה חזרה להיות בבית השראת שכינה.

יחיד ומיוחד	עצה טובה
<p>המוחלת היחידה צפורה אשת משה, כמו שכתוב: "ותקח צפורה את ערלת בנה" (שמות ד, כה).</p>	<p>כאשר באים ללמוד בגיל מבוגר את סיפורי התורה והנביאים, מומלץ ללמוד אותם כילד מתחיל שלא למד אותם מעולם. וכמו שכתב בספר "חובות הלבבות" (שער חשבון הנפש פ"ג): "ראוי לך להתחיל, בעת חוזק שכלך והכרתך, לעיין בספר תורת האלוקים וספרי נביאיו, כמי שלא למד מהם ספר... ואל תנוח דעתך על מה שנתכרר אצלך בתחילת למודך, אבל תבע עליו את נפשך כמי שמתחיל בו...". גם הגדול שבענקי הרוח, הבנתו הרוחנית גדלה והולכת, וחייב הוא לשוב ולהעמיק מחדש. עדים לכך דברי הרשב"ם (תחילת פ' וישב), שסבו רש"י, הסכים שאילו היה לו פנאי, היה צריך לעשות פירושים אחרים לפי הפשטות המתחדשים בכל יום. יתכן שהחיוב לקרוא מדי שנה בשנה בכל שבת את פרשת השבוע שנים מקרא ואחד תרגום נובע מתוך עיקרון זה שהאדם חייב להעמיק ולעיין מחדש בדברי אלוקים חיים. ואפשר שלכך התכוונו חז"ל בדורשם את הפסוק: והיו הדברים האלה אשר אנוכי מצווך היום - בכל יום יהיו בעיניך כחדשים. (הרב יחזקאל שייך במאמרו בספר "אל המקורות" ח"ב עמ' 190).</p>

מגיד דבריו / פנינה מתורתו של הגאון רבי בוגיד סעדון זצ"ל

"יש לציין ענין תפלת מנחה, שצריך אדם להזהר בה מאד, שבזמן שהוא אדם טרוד בעסקיו ואינו פנוי לתפלה כמו בתפלת שחרית וערבית שאדם מצוי בביתו בשחרית כשקם משנתו ובערבית כשחזר לביתו. אבל תפלת מנחה כשאדם נמצא מטופל בעסקיו והיצה"ר מצוי ומפתה אותו ואומר לו הלא אם תסגור חנותך תפסיד הקונים הבאים בזמן ההוא. ובפרט אם יש כבר קונים עומדים עליו בחנות, ולא יתכן לו לגרשם ולסגור החנות, וביני ביני עובר זמן התפלה...". ("מגיד חדשות" ח"ט עמ' רע"א)

אמרו חז"ל "בתוכו לא נאמר אלא בתוכם". ואפשר לפרש אם זה "בתוכו" שכל אחד לבדו, אז לא שורה השכינה, אך אם "בתוכם" שהם ביחד, בכחינת איש ואשה שזכו – שכינה ביניהם (סוטה י"ז ע"א). (חן בשפתותיך כת"י).

נקודת חן / עובדיה חן

סיפור טוב – זה כל הסיפור

להישען על המציאות. מספר אמן יודע להקצין את תיאור הסיפור לכדי מתח ורגש, מבלי לשנות מהעובדות. כמו כן, יש לשים לב להתאים את הסיפור לתקופה שבה התרחש. לא שייך לתאר למשל שכונני 'הצלה' פילסו דרכם אל החולה, בשעה שהסיפור ארע לפני חמישים שנה.

כדי להוסיף על אמינות הסיפור, חשוב להזכיר בסיפור גם פרטים טכניים ומזהים, כמו שמות, תאריכים ואפילו שם רחוב ומספר בנין, למרות שאין זה רלוונטי כלל לגופו של הסיפור.

סיפור ממקור אמין, עדיף על פני אחרים, אך כשיש סיפור מוצלח שהובא בספרים המוכרים כאמיתיים, אין צורך לטרוח יתר על המדה בבירור אחר אמיתות הסיפור, שכן אם עד אחד נאמן באיסורים, קל וחומר בסיפורים, ובפרט שהדבר קשה לבירורים. ולכן אם יש שתי גרסאות לסיפור, ואחת מהן מעניינת יותר, אפשר בהחלט ליהנות מהספק ולהעדיף אותה. שונה הדבר כאשר הבאת הסיפור היא למטרת לימוד הוראה או הנהגה, שאז חובה לבדוק את אמינות הסיפור.

ישנה נטיה להביא דוקא סיפורים קיצוניים המעוררים ריגוש (כגון שהחכם היה מגדל שערות ארוכות וקושר שערותיו לקיר כדי שלא יוכל להתנמנם, או שהיה בולע את האוכל בלי ללעוס), אך יש לדעת שהנזק בסיפורים אלו רב על התועלת. אם יש הכרח להביא סיפור כזה, יש לכותבו בהסתייגות ולציין כי לפי דרגתו עשה את הדברים, ואין לנו הקטנים לחקות אותו, כי יש מבני הנעורים שקוראים סיפורים כאלו ומנסים לאמץ מנהגי פרישות קשים המצריכים כוחות נפש וגוף מיוחדים.

עוד יש להיזהר לבל יצא מהסיפור איזה פרט הנוגד את ההלכה. הנה כמה דוגמאות: א. לא לספר על בחור ישיבה שמרוב שקידה בתורה לא עזר להוריו, כי זה נוגד את ההלכה המפורשת שמצווה עוברת דוחה לימוד תורה. ב. יש לדאוג שלא ייווצר בין גבורי הסיפור דו-שיח שיש בו לשון הרע. ג. כאשר בסיפור מוזכר שאדם הלווה לחברו כסף, אין לכתוב שהוא הודה לו על כך, שכן זה איסור ריבית. וכן על זה הדרך. תן לחכם ויחכם עוד.

הסיפור הוא הכלי היעיל ביותר להגיע בצורה ישירה ללבו של כל אדם. במקום שדלתי הלב נעולות, סיפור טוב מתגנב ועושה את העבודה.

לסיפור כח השפעה גדול בפרט על ילדים. במהלך הסיפור הילד מזדהה עמוקות עם גיבורי הסיפור עד כדי חיקוי ממשי אחר מעשיהם. לכן יש לעודד את הילדים לקרוא סיפורים חינוכיים. ילד שאינו מתעניין בספרים, יש עצה לקרוא לו חצי פרק מתוך ספר מותח במיוחד, לעצור בנקודת המתח, ואז להגיש לו את הספר ולומר לו 'עכשיו תמשיך בעצמך'...

ואמנם, כדי שהסיפור ישפיע, יש לדעת איך לספר אותו. מספר אמן יודע ליטול עובדות וליצור מהן סיפור מרתק, על ידי הגבהת העוצמות, חידוד והעמקת הניגודים, הפחת רוח חיים בדמויות, והעברת תחושות הצבע והטעם. עם זאת, תיאורים מוגזמים ומנופחים, יצירת מתח במקום שאין מתח, נסיון לא מוצלח להיראות שנון – כל אלו עלולים להרחיק את הסיפור ממתכונתו המקורית, ולעקור מתוכו את גרעין האמת.

חשוב מאוד לשמור בסיפור על אפקט ההפתעה, גם אם הדבר בא על חשבון הסדר הכרונולוגי של הסיפור. כך למשל, על המספר להיזהר לא לגלות את סוף הסיפור כבר מההתחלה. אם יכתוב לדוגמה כבר בתחילה ש"האיש זכה לפרי בטן בזכות הצדיק וכך היה המעשה...", הקורא אינו סקרן ומתוח לדעת מה היה בסוף.

כדי להחיות את הסיפור, עדיף בדרך כלל לתת את המלים בפי הדמויות במקום לתאר מה הם אמרו בכלי שני. במקום: האיש הודה בפני הדיינים כי אמת בפי התובע, אך מה יעשה ואין בידו מאומה כדי להחיות את נפשו ונפש ילדיו, יישמע חי ואותנטי יותר אם נספר: האיש הודה בפני הדיינים: "אמת בפי התובע, אך מה אעשה ואין בידי מאומה כדי להחיות את נפשי ונפש ילדי".

על המספר להיזהר לא להיסחף בדמיונו ולחרוג מן האמת (לא שמענו על היתר לשנות מפני דרכי סיפור...). ניתן לכתוב על סמך הדמיון, אך הוא חייב

ויספרו לבניהם / ספור לשלחן השבת

“ענה כסיל פאָלְתוּ”

בדברי חקר והגיון. ואולם כאשר יש חשש “פן יהיה [הכסיל] חכם בעיניו”, ויחשוב כאילו אין לך פתחון פה להשיב לו דבר, ענהו כאיוולתו וחשוף את כסילותו בתשובות לעג קצרות ושנונות.

והיה הגאון המלבי”ם עצמו מומחה לסתום פיותיהם של רשעים אלו. קנטרן אחד מחוגי המשכילים, נטפל אליו פעם והיה טורדו ומקניטו בשאלות של הבל ושטות. בין השאר ציין כי הוא מוצא כביכול שיבושים שונים בכתבי הקודש. נקעה נפשו של המלבי”ם מטורדן זה, ואמר לו: “אכן הדין עמך, עלי להודות כי גם אני מצאתי איזה דבר בלתי מובן במגילת אסתר, שם מסופר כי תלו את ויזתא על עץ, והנה אני רואה אותו חי ובריא לנגד עיני...”.

למשכיל אחר שהתקלס בו, וביקש ממנו למצוא לו היתר לעשן בשבת, השיב המלבי”ם “מותר על ידי שינוי”. “דהיינו?” תמה השואל. “תהפוך את הסיגריה עם האש לתוך הפה...” הקהה המלבי”ם את פיו ושינוי.

הדרך היחידה שאפשר לענות לרשע, היא בעוקצנות ובליצנות המותרת - ליצנותא דעבודא זרה (עיין מגילה כ”ה ע”ב). כך משתמשים נגדו בדרך שלו - הוא שואל שאלות על מנת לקנטר, אף אנו משיבים לו כאיוולתו בדרך קנטור.

הגאון המלבי”ם זצ”ל היה מונע עצמו מכל ויכוח ופולמוס עם המתבוללים והמשכילים למיניהם, אך עם זאת לא נמנע מלהשיב להם תשובות חדות ועוקצניות בדרך של היתול, וכה היה אומר: כתוב אחד במשלי אומר “אל תען כסיל פאָלְתוּ, פֶּן תִּשְׁוֶה לוֹ גַם אֶתָּה” (משלי כו, ד), ואילו בפסוק שאחריו נאמר “ענה כסיל פאָלְתוּ פֶּן יִהְיֶה חָכֵם בְּעֵינָיו”. לכאורה שני כתובים המכחישים זה את זה.

ברם ידוע שהכסיל להוט להשמיע את דעותיו הנפסדות ולנגח את האמונה בכל מיני קושיות של הבל, ואין כל טעם ותועלת לנסות להעמידו על טעויותיו, “פן תשוה לו גם אתה”, דהיינו יתקבל הרושם כאילו גם אתה מהרהר אחרי האמונה ומנסה להוכיח את אמיתותה

☺ זה לא חוק! ☺

מעשה ברבי מפשיסחא זצ”ל שהתארח בשבת באכסניה יהודית. בליל שבת, היה צורך להעלות יין מהמרתף. בעל האכסניה שהיה עם הארץ קרא למשרתו הגוי שיבוא עמו, וכשעלו מהמרתף, היהודי אחז בנר והגוי נשא את היין.

נאנח הצדיק ואמר: “זהו דור תהפוכות! אילו היהודי היה נושא את היין והגוי היה נושא את הנר - אז הבל היה מותר, אך עתה היהודי חילל שבת בנושאו את הנר, ואילו הגוי הפך את היין ליין נסך!”.

☺ חוק חוק אלא... ☺

מחוסר ידיעה בהלכה, עלולים להפוך את המותר לאסור ואת האסור למותר.

תמיד רצית להפוך את כתיבתך למקצועית ומרתקת?
כעת הדבר בהישג ידך!

הספר הנפלא

הכתב והמכתב

ח”ב

פרקי הנחיה והדרכה באמנות הכתיבה התורנית
יחד עם אוצר מליצות וביטויים לשימוש בכתיבה עם פירושים ומקורותיהם

הספר החדש כולל הדרכה בכל סוגי הכתיבה: מאמרים, שאלות ותשובות, חידושי מקרא, חידושי ש”ס, פסקי הלכה, סיפורים, ביוגרפיות, מכתבים, מודעות ושירים, כתיבת הערה, קושיא ותירוץ, כללי פיסוק ור”ת, טיפים והדרכה בהוצאת ספר לאור וההדרת ספרים.

ניתן להשיג בהנויות הספרים

הפצה ראשית “אור החיים”, לבירורים - 052-7654216

אור המאיר

שאלות ותשובות שענה לשואליו בקצרה מרן רה"י הגאון רבי מאיר מאזוז שליט"א

(פתוך ספר "מקור נאמן" ח"ג שעתיד בע"ה לראות אור)

שאלה: שמעתי כי ישנה דרך להרפיה ורוגע נפשי הנקראת "מדיטציה". האם מותר לעשות זאת?
תשובה: יש מדיטציה שהיא עבודה זרה ממש ויש שהיא הרפיה ושחרור מתחים. אם לא אומרים שם "מנטרות" שמקורן בעבודה זרה של ההודים – מותר. ועיינ בספר "עשה לך רב" להגרח"ד הלוי זצ"ל ח"ב.

שאלה: האם מותר לקחת מנגינה מרגשת ששרים הגוים בכנסיה ולשיר עליה מלים קדושות?
תשובה: היו חכמים שהתירו את זה. אבל הגר"ע יוסף אוסר. מנגינות ערביות מותר, כיון שאינם עובדי עבודה זרה. ומנגינה של הנוצרים שאינה קשורה לאמונה ולכנסיה שלהם – ג"כ מותר. ותו לא.

שאלה: איך אפשר לבטל עין-הרע?
תשובה: א. לכוין בתפלה בבוקר "שתצילנו מעין הרע". ב. לעשות לחש "משביע אני עליכם" להרב חיד"א. ג. לשים בכיס בניילון עשב רודא (הנקרא "פיגם" בלשון משנה ובלשון ערבי פיג'ל ומסוגל מאד לעין הרע (על פי החיד"א ועוד). ד. לומר: כל הכחות כלם בטלים ומבוטלים כלפי הקב"ה.

שאלה: האם מותר ללכת לאדם שמוציא עין הרע?
תשובה: אפשר.

שאלה: אמי מוציאה עין הרע על ידי שלוקחת עופרת ומתיכה אותה בתוך סיר על האש עד שנעשית נוזלית. לאחר מכן שופכת עופרת זו לתוך סיר עם מים קרים מעל ראשו של האדם. אם בצורות היוצאות בעופרת ניכרת צורת עין או צורת הרבות וקוצים, זה כביכול מסמן שאותו אדם ניוזק מעין הרע. ומעשה זה של העופרת אמור להוריד ממנו העין השולמת בו. שאלתי: א. האם יש מקור לזה? ב. האם אין בזה משום "לא תנחשו" או מעשה גוים?

תשובה: אם זה יכול להרגיע אנשים, הנח להם לישראל. יש כמה דרכים להסיר עין הרע ומובאים בספרים (וגם בש"ע הלכות שבת סימן ש"ג סעי' ט"ו וס"ה סעי' י"א), אך את זה לא ראיתי. אין בזה איסור, והוא מסורת ביד נשים צדקניות בג'רבא.

שאלה: יש אנשים בכותל או בקברי צדיקים שמוכרים חוטים אדומים, וטוענים שזו סגולה נגד עין הרע. יש ממש בדבריהם?

תשובה: זה הבל הבלים. ויש אומרים שזה חוט שנכרך סביב קבר רחל. ואפילו אם אמת כדבריהם, מי אמר שזו סגולה?

שאלה: האם בפרסום דברי תורה, יש לחוש משום עין הרע?
תשובה: אין לפחד בדברי תורה מעין הרע. ומכל מקום הגאון ר' יוסף חיים ז"ל פרסם בצעירותו כמה ספרים בעילום שם, כגון ספר הילולא רבה, סדר היום, תקון תפלה (וספר תורה לשמה, כתר מלכות), ואולי מחשש עין הרע.

לקבלת העלון בדוא"ל, שלחו בקשה ל: 7654216@gmail.com

לע"נ רחל בת מזל ע"ה
לע"נ לאה בת שרה ע"ה

לע"נ עזיזי בר כמונה לבית חדוק ז"ל

להצלחת פסח יוסף בן מלכה הי"ו

לע"נ רבי עובדיה בן לולו זצ"ל
לע"נ רבי אליהו בן אסתר זצ"ל
לע"נ אפרים בן מימה פנינה ז"ל